

ÉNYÉM A NAGYVILÁG

EGY HÓNAP KRÓNIKÁJA

— Július hó. —

Akármennyire is a német-orsz arcvonal, vagy ahogyan a külföld sajtója általában nevezi: a világ legnagyobb hadseregeinek mérkőzése tart számot érdeklődésünkre, a júliusi hónap vége felé Ázsia felé fordult a világ figyelme.

Az ott lejátszódó események ugyanis úgy tűnnek fel, mint egy hatalmas mérkőzés előjátékai. Az angolszász hatalmak és Japán között indult meg ez az előcsatározás.

Arra, hogy Japán a közel jövőben cselekedni fog, egy egészen jelentéktelennek látszó tény hívhatta fel figyelmünket. Július 2-án adták hírül a tengelyhatalmak és a hozzájuk csatlakozott államok, hogy elismerték a japánbarát kínai kormányt, amelynek székhelye Nanking s kormányelnöke Vang-Csing-Vei. Ez az elismerés a diplomácia nyelvén annyit jelent, hogy Japán a csunkingi Csang-Kai-Sek kormány ellen komolyabb lépésre készül s ehhez szüksége volt arra, hogy a nankingi kormányt nemzetközi viszonylatban érvényesnek ismerjék el. Mivel azonban Csang-Kai-Sek kormánya tényleges segítséget élvezett az angolszász hatalmak részéről s még a Szovjetunió részéről is — annak ellenére, hogy az orosz-japán barátsági szerződés ennek megszüntetését hallgatólagosan kilátásba helyezte, — máris előrevetette árnyékát valamilyen japán kezdeményezés. Csupán az volt kétséges még, hogy északon vagy délen indul meg. A déli mellett az szólt, hogy az ázsiai szigetvilágból Holland-India olajára feltétlenül szüksége van Japánnak s még ezeken felül az, hogy a burmai úton bonyolódott le az angol fegyverszállítás a Japánnal hadban álló csunkingi kormány számára. Ezt az utat pedig Japánnak el kell zárnia, ha az immár öt éve tartó kínai hadjáratot be akarja fejezni.

Július 16-án a japán kormány lemondott s ebből az alkalomból a Yomiuri Simbun tokiói lap azt írta, hogy Japán nem nézheti tétlenül az U. S. A. bekerítő politikáját. Július 18-án jelent meg az első hír a Stockholms Tidningen-ben, hogy Francia-Indokína lenne a japán törekvések célja. Pár nap múlva Macuoka helyett Toyoda lett a japán külügyminiszter és Sigemicu londoni japán követet visszahívták jelentéstételre. Egyidejűleg Kína megszállt részein személyforgalmi korlátozásokat léptettek életbe. A tokiói lapok a következő napon arról írtak, hogy brit-amerikai akció készül Francia-Indokína ellen, de ugyanekkor francia-japán eszmecsere indul meg indokínai támaszpontokért. Ezen a napon Japánból 27 csapatszallító hajó futott ki, beszüntették a mandzsukuói személyforgalmat, de az ellenkező oldalon is megindultak és hír érkezett arról, hogy a csunkingi kormány az U. S. A., Anglia és a szovjet között tanácskozások folynak. Július 25-én megkötötték az egyezményt Franciaország és Japán között (a megszállás

nem változtat Franciaország felségjogán!), s a megszállás ténylegesen meg is kezdődött. Július 29-én már Csang-Kai-Sek csapatai behatoltak Indokína területére s ott megütköztek a japáni csapatokkal. Észak-Kínában is nagy csapatszállítások történnek s a tokiói tájékoztató iroda közölte, hogy a szovjet nem adott biztosítékot, hogy Japán iránt való politikája nem változik, de ebben az irányban az új Konoye-kormány sem tett semmit.

*

A mult hónap utolsó napjaiban napvilágot láttak az angol feltételek a szovjet megsegítését illetőleg. Oroszország nem köthet különbékét Németországgal. A hónap közepén aztán végleg rögzítették a szövetséget Anglia és a szovjet között. Egy nappal ennek bejelentése előtt érkezett annak a híre, hogy Lord Halifax, aki a szovjettel való megegyezés örök ellenségének számított, lemondott az Unióbeli nagyköveti állásáról. Állítólag ismét indiai alkirály lesz.

Ide tartoznék még szervesen az a hír is, hogy Wavel tábornokot az indiai és iraki csapatok főparancsnokává nevezték ki s a hónap végén egy semleges hírszolgálat jelentette, hogy a volt közép-keleti parancsnok Moszkvába készül. Az angol átcsoportosítás különben másként is észlelhető. Duff-Coopert, aki eddig információs miniszter volt, Távol-Keletre küldték s megbízatása bizonyára a készülő japán-angol-amerikai összecsapással van kapcsolatban.

A szíriai angol akció véget ért, mert a csekélyszámú francia katonaság utánpótlásától elvágvá nem tarthatta magát az angol seregekkel szemben. Július 16-án fegyverszünetet kötöttek s ennek egy pontjaként az angolok a háború tartamára Szíriát katonailag megszállhatják.

„Amerika tovább sodródik a háborús beavatkozás felé” — írják a külföldi újságok. Július 7-én az Egyesült Államok hadereje Izland szigetét megszállta. Az amerikai képviselőház nyolcmilliárd dolláros nemzetvédelmi költségvetést fogadott el s az amerikai hadsereg létszámát két és fél millió főnél többre készülnek felemelni.

Nem számított ugyan meglepetésnek, hogy Finnország nyilatkozatot tett közzé az angol-finn diplomáciai szakításról, de nem hagyható figyelmen kívül a finn közlés tárgyilagos és őszinte hangja:

„... valójában megszűntek Finnország és Nagybritannia között a külkereskedelemre és a tengeri hajózásra vonatkozó diplomáciai kapcsolatok. Finnország másrésről a körülmények kényszerítése folytán Németországgal egy oldalon folytat háborút. Nagybritannia ezzel szemben katonai szövetséget kötött a Szovjetunióval és kifejezésre juttatta, hogy a Szovjetunió támogatására minden rendelkezésre álló eszközt felhasznál. Tekintve e tényeket, nehézségek nélkül aligha lehetne normális diplomáciai érintkezést fenntartani.”

*

A német-szovjet arcvonalon döntő esemény volt a Sztalin-vonal áttörése. A német vezéri főhadiszállás szűkszavú jelentései nyomán most Szmolenszknál alakul ki ugyanolyan megsemmisítő vereség a szovjethaderőre, amilyen Bialystoknál. Osztrov is a Sztalin-vonal elfoglalt pontján van. Altalában — jelenti a főhadiszállás — nem lehet már összefüggő szovjet védelmi vonalról beszélni.

Szalánczi Károly